

morali so prodati vse zlate reči iz samostana in iz cetinjske cerkve, da so spravili toliko skupaj.

Turki so pripeljali vladika iz Skadra na Podgorico. Tu so črnogorski poslanci Ahmed-agi dali odkupnino, sprejeli svojega vladika in z velikim veseljem spremili v Cetinje na stolno mesto.

Še dan danes narod popeva takratno veselje, ko se je vrnil vladika. Kakor buče iz ula v ul, tako so odhajali in prihajali Črnogorci: vojevodje, glavarji, junaci, ženske, dekleta — vsi v Cetinje po blagoslov, in zato, da so zopet vidili svojega vladika in poklonili se mu.

Dan hiti; že delj nego dve uri ljudstvo čaka vladika in njegovega blagoslova; glavni vojevod stoji pred samostanskimi vrati in odganja ljudi; opominja jih, naj potrpe; stari Lazo Jurašković je pa zraven prav široko stal in pomagal mu jih odganjati.

„Zakaj ste junaci vendar tako nestrpljivi, kakor otroci?“ — djal je, nepremakljivo stal, in za pasom držal roki. „Ej, to je vendar! sram me je! sej še Turek ni tako silen, kakor ste vi!“ — kregal je ljudstvo, k njemu obrnjeno, ker so se tako rinili — „kaj se vam tako mudí domú k ognjišču, da se tako tlačite in rinite, kakor da ne bi mogli počakati. Une-le ženske, nje pustite naprej, njim se bolj mudí, da vam izkuhajo kaše in spekó pogače: ali prisezam, da tudi one ne pridejo k vladiku, če jim ne privoli sam, in ako bi tudi bile še radovedniše nego so muselmanke.“

„A kaj to govoriš, vojevod!“ — oglasilo se jih je nekoliko; sram jih je bilo, ker jih je Jurašković pikal s tacimi besedami, zadej pa so nekteri posmehovali se jim. „Ali misliš, da smo mi ženske, da se sučemo le krog ognjišča? Mi toliko maramo za tisto tvojo kašo, za tisto pogačo, — ko bi ti vedil, vojevod, koliko!“

„No, no, sej ni nič zato, junaci“ — smejal se je Jurašković; — „sej dobro vem, kako se utolaži vaša nestrpljivost, sej vas poznam“ — djal je prostosrčno.

„Mi tebe tudi, slavni stari vojevod“ — zavrnilo so umirjeni.

„Ali radi bi vidili vladika“ — izpregovorili so zopet nekteri.

„Sej ga bode vidili, junaci, le čakite!“ — obljubil jim je Jurašković — „sej veste, da se zdaj posvetuje z gubernatorjem.“

„Kaj pa Martinovići?“ — oglasili so se.

„In Mandušić?“

„In njegova nevesta — Martinovićeva Helena?“

„Ali že dolgo časa črnogorsko junaštvo zapoveduje svojemu vladiku?“ — oglasil se je Jurašković z resno nevoljo.

„Bog nas varuj tega in sv. Ivan!“ — ustrašili so se vsi tega očitanja. „Živio naš vladika, solnce črnogorsko!“ — zadonelo je iz tisuč grl naenkrat.

Bratje Martinovići s sestro vred in Ivan Mandušić so že od ranega jutra pri vladiku; gubernator Bogdan Radonić sam jih je bil peljal k njemu.

Vladika je poslušal najprej gubernatorja, kaj so storili za popolno svobodo domovini, kake priprave so delali, ko njega ni bilo domá; slišal, kak zakon so ustanovili junaci; kako so se skrivaj shajali pred obodskimi skalami, zato da niso zbudili turške pozornosti; poslušal je Heleno, njene brate, njenega ženina; ali bratje se niso nič manj čudili Heleni, nego vladika sam.

Ko je Helena bila povedala, kaj je imela, zamislil se je vladika. Večkrat je pogledal krasno junaško dekle. Vse je bilo tiho.

(Dalje prihodnjič.)

Deželni zbor v Ljubljani.

V 15. seji (7. t. m.) je prvosednik baron Codelli najprvo oznanil, da mu je poslanec Guttman podal s 13 podpisi nasvet, naj bi se naredila deželna zavarovalnica zoper ogenj, in potem je bil na vrsti prevdarek dohodkov in stroškov deželne blagajnice (denarnice) za 1865. leto. Poročeval je odbornik Ambrož. Glavnega razgovora ni bilo nič, ampak na vrsto je prišel precej drobnejši razgovor. Denarstveni odsek je svetoval, naj zbornica privoli: za bólnico 32.024 gold. stroškov in za-nje 32.340 gold., torej s pribitkom 316 gold.; za porodilnico 9186 gold. stroškov in 125 gold. gotovine, toraj da bi gotovine manjkalo 9061 gold.; za hišo za najdenice 19.569 gold. stroškov in gotovine, toraj da bi gotovine manjkalo 18.300 gold.; za nornišnico (bláznico) 6427 gold. stroškov in 703 gold. gotovine, torej da bi manjkalo 5724 gld. Vse to je zbornica potrdila brez kacega razgovora. Pri prisiljavni delavnici je denarstveni odsek nekoliko stroške manje postavil, nego so bili poprej, in vladni zastopnik deželni svetovalec Roth opomni, da je morda premalo stroškov dovoljenih, kar bi utegnilo krivo biti, da bode treba izdajati več, nego je privoljenega, vendar je zbornica potrdila odsekov nasvet, in sicer 28.702 gold. stroškov in za-nje 23.462 gold. gotovine, toraj da bi manjkalo 5240 gold.; pri „deželni blagajnici“ je odsek nasvetoval, naj se za „oskrbniške stroške“ dene samo 200 gold. namesto 300 gold., za „darila in pripomočke“ samo 300 gold. namesto 600 gold., da je tedaj tu postavljenih vseh stroškov 31.599 gold. Poslanec baron Apfaltern je nasvetoval, naj se za stroške „deželnega zbora“ postavi samo 8000 gold., pa ne 17.550 gold., ker letos ne bode tako dolgo trpel zbor. Vse to je potrdila zbornica; za unanje porodilnice je odsek nasvetoval, naj bode privoljenih samo 7000 gold. namesti 15.000 gold., da bode toraj za vso postrežbo bolnikom dovoljenih 41.250 gold. O tej priliki je poročevalec Ambrož izrekel zahvalo g. žl. Wurzbachu, ker se je v državnem zboru krepko potezal za dobrotne naprave, in g. Brolichu, ker je v novčnem odboru bil zastopnik naše dežele, in poslanec dr. Zupan je nasvetoval, naj se izreče tudi vladi zahvala za skrb, ki jo ima z našo deželo, in zbornica je to zahvalo pokazala s tem, da se je vzdignila iz svojih sedežev. Stroškov za druge dobrotne naprave je dovoljenih 794 gold., in pri podporah in pripomočkih je odpadlo tistih 923 gld., ki so se kmetijski učilnici dajali za štipendije. O tej priliki se je zopet unel hud boj. Poročevalec je v svojem govoru povdarjal, da ima kmetijska učilnica pravico do te podpore; poslanec Krommer pa je rekel, da poročevalec te reči ne razlaga po vsem prav, ker se ta reč lahko razloži tudi tako, da deželni zbor to podporo vzame, ako hoče, kajti kmetijska učilnica je taka, da ni vredna več podpore, pa tudi podkovjska učilnica po sedaj ne bode več tako potrebna, ker so osvobojene vse obrtnosti, toraj va-njo več ne bode hodilo učít se toliko kovačev, kolikor poprej, ko so skoro morali. Govornika zavrne dr. Bleiweis, rekoč, da prečudno je to, da po drugod nove učilnice napravljajo, pri nas pa se podirajo še tiste, ki so že bile napravljene in se koristne skazujejo deželi, in da 1600 gold. je lastnina kmetijske družbe, ker to je le povračilo za izgubo ob francozskem gospodstvu na Kranjskem, kakor tudi išče deželna denarnica od vlade povračila za to, kar je deželnega imetka vlada vzela v svojo posest. Ako prevdarimo silovite lanske in letošnje napadke na omenjene šole, podoba je — reče dr. Bleiweis — da vsi ti udarci na učilnico ne padajo iz po-

štenega namena. Na to poslanec Krommer srdito zakliče, naj prvosednik govornika zavrne v red. Prvosednik pa ne stori tega, in brez opomina nadaljuje dr. Bleiweis svoj nasvet: naj se naroči deželnemu odboru, da se pogovori s kmetijsko družbo in potem prihodnjemu deželnemu zboru nasvetuje, kako bi se na deželne stroške dala napraviti nižja kmetijska učilnica, kakoršna je na priliko v Grossau na dolnjem Avstrijskem. Poslanec Zagorec, podpira navet dr. Bleiweisov, poprime potem besedo in pravi, da je podkovijska in kmetijska učilnica, v kateri se ljudje učijo delati, kranjski deželi potrebnejša od više realke. Poslanec dr. Zupan, ko vidi razkačenost zborovo, svetuje, naj bode konec razgovora. Gosp. dr. Toman hoče še govoriti, in pravi, da to bode sila, ako se mu ne dovoli beseda; ko pa sliši hrup, nasvetuje sam, naj bode konec seje, ako nasprotna stran neče slišati pametne besede. Na to je bilo glasovanje o nasvetu gosp. dr. Zupana, naj bode konec razgovora, in navet je obveljal. Naposled je še poročevalec nekoliko opomnil o tem, kar sta govorila Krommer in dr. Bleiweis, in dr. Toman je še enkrat zahteval, naj bode konec seje, prvosednik pa je rekel, da sejo prekiniti je njegov posel, in poprej je treba glasovati o stroških, kolikor jih je nasvetoval denarstveni odsek. Glasovanje jih potrди in seja mine, ki je zopet bila očitna priča, da po taki poti ne pridemo nikamor. Res! žalostna se godi našim slovenskim šolam.

Deželni zbor štajarski.

Iz Gradca 22. aprila. † — Križec denem pred svoj dopis, da bote precej uganili, da vam imam nekaj žalostnega povedati. Predlog vrlega poslanca po vsem Slovenskem dobro znanega M. Herman-a zastran ravnopravnosti slovenskega z nemškim jezikom v učilnicah in uradnih (kancelijah) po slovenskem Štajarskem je zopet šel „ad acta“, to je, splaval je po Muri. Nasvetoval je bil namreč, da se ravnopravnost skoraj vresniči in izvoli 5 odbornikov, ki bodo to reč prevzeli, preiskovali in pot pokazali, kako bi se ta želja najlaglje spolnila. Jako izvrstno je podpiral gosp. Herman svoj predlog; ker pa vem, da bodo „Novice“ ves govor o svojem času priobčile,*) za danes le povem, da so bili dokazi njegovi jako tehtni in skozi in skozi resnični. Posebno dobro je odbijal navadne fraze o kulturi. Tistim, ki v eno mer trdijo, da se pride z nemščino po vsem svetu, je odgovoril, da národ ne potuje po svetu, ampak ostane le domá; domá pa ni Nemčije, ne nemškega jezika, al živo živo treba mu je v domačem jeziku omike; kaj je pomagala — je rekel — več ko stoletna germanizacija; narod je ostal vendar-le skozi in skozi slovensk (stockslovenisch.) — Predlog je bil pravičen, kar se tudi iz tega vidi, da se stvari ni moglo nič očitati; vendar je bila večina za to, da se zavrže, — sicer jako mala večina, vendar tolika, da se Slovencem zopet niso spolnile želje. Poslanec H. Mulley, ki tukaj blizo to pot hodi kakor kranjski poslanec Deschmann, ko je predlanskem v državnem zboru bila debata o obveljavi slovenskega jezika, se je bil z zategnjenim glasom oprl na lanski sklep v ravno tej zadevi, kjer je bilo deželnemu odboru rečeno, da prošnje in pritožbe o tej reči prejema in potem zboru pové, kako in kaj. Isto reč pa deželnemu odboru in posebnemu odboru ob enem v prevdarek dati, se je poslancu Mulley-u zdelo čudno in ž njim večini poslancev, in predlog je padel, dasiravno je Herman po nasvetu viteza Wazerja svoj predlog premenil in svetoval, naj se tudi ta pred-

log izroči deželnemu odboru. Deželni zbor je pri tem sklepu popolnoma prezrl §. 35 opravnega reda. Al hvala, komur hvala gré! in zato ne smemo zamolčati, da so Hermana podpirali veljavni možje, kakor: graški knezoškof grof Attems, dr. vitez Wazer, dr. Rechbauer, prof. dr. Schreiner, prof. Hlubek in še drugi. Dosegel ni sicer danes blazega svojega namena, al na videz zmagan bode neprestrašen drugo pot stopil na borišče, in ker se je v zboru reklo, da se narod slovenski sam ni oglasil, ako mu je mar za ravnopravnost, treba po tem takem, da se na pravem mestu zdaj oglasite Slovenci in naznanite, da je Hermanova želja tudi vaša. Ve pa „Novice“ zapišite vnovič v knjigo slovenske zgodovine novo rodoljubno delo Hermanovo, da se njegovo ime ohrani v národu, njemu na čast, národu v prid!

Deželni zbor goriški.

Pretresanje načrta tiste postave, ki zadeva napravo deželne hranilnice (Sparkasse) je bilo po Rismondovem nasvetu za prihodnjo sejo dōbo odloženo. Večina poslancev se je namreč bala stroškov, ki bi jih utegnili ta naprava deželi prizadeti, in ta strah neki je zmagal vse tehtne vzroke ter jasne in izvrstne razloge in odgovore dr. Doliaka, ki je bil, ker je on prvi to reč sprožil, poročevavec tistega odseka, ki je njegov navet in načrt poprej presojal. — Na prošnjo občine batujске je bila že pred 40, oziroma 60 leti opravljena razdelitev ondašnjih srenjskih zemljišč, zastran ktere so se bili nekteri srenjčanje pritožili, po nasvetu deželnega odbora (poročevavec Winkler) potrjena; to pa ne krati srenjčanom pašnih pravic, ko bi jih imeli; kar se tiče teh pravic, veljá cesarski patent od 5. julija 1853. — Poročilo deželnega odbora (poročevavec Doliak) zadevajoče izročitve glavnega zaloga za uboge, ktere ga še zmirom vlada oskrbuje in kateri bi se imel deželnemu namestovavstvu izročiti, zadevajoče nadalje razširjenje bolnišča milosrčnih sester, oziroma, združenje moškega bolnišča ž njim, je prevzel po Gorjupovem nasvetu poseben odsek 9 mož, da ga popred pretrese. — Občini karminski se je dala oblast, prodati za 10.740 gold. obligacij, in dovolila doklada 66% na vino in pivo (bir) za 8 let, da plača stroške za vodotok (napeljanje vode), ki ga mislijo narediti. Poročeval je Deperis. — Predlog vladin zastran junca za pleme (bika), se je, kakor je deželni odbor nasvetoval (poroč. Pajer), s tem rešil, da naj bi bila ta zadeva srenjam samim na voljo dana. — Pravila kmetijske šole, ki jih je zbor že lani pohvalil, so bile z nekterimi pogoji tudi na Dunaji potrjene. Letos je šlo torej le še za tiste vladine pogoje, kateri so pa sicer že v splošnih postavah zapopadeni. Ti pogoji so bili po nasvetu odsekovem za pravila (štatut) sprejeti.

Deželni zbor dalmatinski.

Edini zbor deželni zbor avstrijski, ki je bil po c. k. vladi razpuščen, predno je dovršil svoje opravila, bil je zbor v Zadru. Poslednja seja 5. t. m. bila je sila viharna; pravda je bila o ravnopravnosti jezika v deželnih; slovanski poslanec Klaić jo je začel z obširnimi govorom, v katerem je odkritosrčno želje Slovanov izrekel in povedal, da so Slovani se porazumeli s talijansko stranko, s katero hočejo v miru živeti, in da naj zdaj vlada popolnoma dovrši zakon ravnopravnosti. Podpiral ga je krepko poslanec dr. Paulinović in terjal, naj dež. vlada nakreni na pravo pot, in slovanski narod jo bo hvalil in spoštoval. Govorili so še Bajamonte, Filipi, Giljanović in Ljubiša; odgovarjal je vladni komisar baron Roszner, povdarjaje, da deželnemu zboru ne gré pravica pretresati vladnih del. Silen hrup je vladal v seji, ki je bila poslednja, kajti poslanci so dobili — na dompisma, da je konec zboru. — Talijanski časnik „Nazionale“, ki zastopa slovansko

*) Se vé, da brž ko dobimo štenografični zapisnik.

stran v Zadru, pravi, da važni vzroki politični so napotili državno ministerstvo, da je Njih Veličanstvu navetovalo razpust sedanjega zbora, kateri ni nasprotoval ministerstvu, ampak je le ostro pretresal deželno vladno zadersko. Prav je — pravi „Nazionale“, da se voli nov zbor, da se pokaže, ali bode deželna vlada v njem imela večo in prav trdno večino na svoji strani ali ne; če ne, da se potem zadostuje pravilom ustavnim. Iz tega ozira misli „Nationale“, je državno ministerstvo prav storilo, da še po drugem zboru izvé misli deželne.

Dopisi.

Iz Prage 22. aprila. — ?. — Kaj delajo bratje Čehi? Napenjajo vse žile, da ne zaostanejo za omiko, ki jo zahtevajo sedanji časi. Strpljivo in dosledno stopaje napravili so si že lepo število narodnih šol in zavodov vsake vrste. Pošiljali so in pošiljajo po 50 časnikov in veliko veliko zabavnih in podučnih knjig med narod ter ga vedno še izpodbujajo v dušni napredek, ki je bil, je, in bode vselej edina podlaga telesni blagosti. Česki kmet, na kterege se opira moč českega naroda, slušal je može, ki so ga podučevali v njegovem jeziku: začel je pametno kmetovati, stopil je v kmetijske družbe, in sicer take kmetijske družbe, kjer sta mnogokrat prvosednik in perovodja prosta, pa v gospodarstvu izvedena kmeta. Te družbe so imele tudi drugih nastopkov: začelo se je v njih novo življenje. Osnovani so kmetje v kakih 6 krajih društva med seboj, ki so sezidali na akcije cele cukrarnice, kjer bodo napravljali cukr iz lastne pese. Le kmet sme stopiti v tako društvo, zato se izdajajo nizke akcije od 1000 do 50 zlatov. — Drugi dokaz, kako napreduje česki kmet, je to, da so začeli česki posestniki skupljati (skladati) raztresene kose svojega posestva, tako, da bodo imeli namesti po 15, 20 in morda še več drobtin en lep celek. Že več kmetov je tako prestrojilo svoje polje, in da se ne kesajo te preuredbe, pričajo dopisi v českih novinah, kjer drugi pred drugim dokazujejo, komu da gré slava, da je prvi scelil svojo zemljo. „Novice“ in knjižica „Zlata vas“ so že do dobrega dokazale pametnost tacega scelenja ter ga priporočevale svojim čitateljem. Izkušnje, ktere so napravili Slovencem sorodni bratje Čehi, so popolnoma potrdile ono priporočbo in one nauke. Posnemajte tedaj Slovenci tudi o tem brate Čehe! — V českem deželnem zboru je bilo do zdaj še precej živo. Zanimiva je bila seja, ko je prišla letos zopet v pretres nepotrjena občinska postava, in ž njo vprašanje: ima li biti izločeno iz občine veliko posestništvo? Gospodje veliki posestniki so se menda letos nadjali podpore narodne stranke, ko so goreče govorili za izločbo. Narodna stranka bi si bila prikupila veliko pripomoč v svojih federalističnih in narodnih namerah, ako bi jim bila storila po volji (v zboru je kakih 65 velikoposestnikov); toda glasovala je v duhu naših časov, ki podirajo z mogočno roko zastaréle privilegije, — dokazala je svojo liberalnost! Gotovo ni se tako liberalno vedla nasprotna centralična stranka, kakor ste pokazale dve pozneje seji. Dokler traja (trpi) zbor, pravi zakon, je poslanec prost sodnega zasledovanja. Prigodí se, da dóbi vrednik znanega liberalnega lista „Politike“ gosp. Skrejšovský, ki je tudi poslanec na zboru, razsodbo in obsodbo 3. instancije po tiskarni svoji pravdi, ko še trpi zbor. On se brani sprejeti razsodbo, pa izreče drugi dan željo v zboru, naj zbornica sklène, da se mu ne smé izročiti obsodba, dokler bode trajal zbor. Al levica, ki se sicer rada dela liberalno, trdi: „razsodba v rokah ali ne, on je že obsojen (obsojen je na 50 gold. globe pa nič več), ne more več se pozivati na višo oblast, je izgubil čast,

in tacih ljudi ne smemo trpeti med seboj, ako se ne poboljšajo“, ter sklène z 86 glasi proti 83, prestop na dnevni red! Skrejšovský gré lepo domú, položí svoj mandat, to je, se odpové poslanstvu, in podere vsaj za zdaj tako precedencijo, ki si jo je zbornica sama sebi stvarila razlagaje paragraf sebi na škodo namesti na korist. — V drugi seji šel je govor za ravnopravnost českega in nemškega jezika po českih nižih in srednjih šolah. Da ni česki jezik sposoben za kterokoli védo, tega ne trdé več, tudi ne, da nimajo Čehi še šolskih knjig. Al nemška omika, nemški vsevesoljni (!) jezik zahteva, ne le, da naj zná vsak izobraženejši človek nemški (čemur se gotovo noben pameten ne bode upiral), ampak da naj bi menda vse srednje šole bile zopet nemške, in naj bi se Nemci na Českem ne učili česki (!), čeravno skušnje vsakdanje učé, da ne dóbi človek ne privatne, ne uradne službe, ako ne umé govoriti in pisati tudi českega jezika. To ni tedaj narodni fanatizem, ni narodna prenapetost? Dozdaj se pa še nič sklenilo ni o šolskih zadevah; radovedni čakamo sklepa. Po izvrstnih govorih gosp. Thun-a, Riegr-a pa Brauner-a podali so črtež o šolah posebnemu odboru 15 udov, ki ima še nekoliko dni pretresati, kar je pretresalo in pretresalo celo naše stoletje, stoletje narodnih vzvišenih idej, kar so pretresali zlasti poslednje 4 leta Nemci in Slovani po knjigah in časnikih, kar povdarja ravno zdaj orožje na Danskem. „Hic Rhodus!“: liberalci nemške stranke. Vidili bodemo, na kateri strani je prenapetost, ktera stranka umeje biti pravična terjatvam dandanašnjega časa. — Ako vam še povem, da tú zdaj biva mnogo Polakov, — da je vojska danska zeló malo ljudstvu všeč, — da se vse giblje, da oslavi 300letnico Shakespeare-vo ter da pokaže, je li se sme staviti slovanstvo že na ravno stopnjo dušne omike z družimi evropskimi narodi, — da so slavili Srbje z družimi Slovani vred slovansko črno mašo po obredu izhodne cerkve po neumrlem svojem narodovcu Vuku Karadžić-u Štefanović-u, — pa da bode tukaj o sv. Jovanu Nepomuškem veliki shod vseh česko-moravskih pevskih slovanskih družeb, veste vsaj nekoliko iz zlate Prage.

Iz Maribora 16. aprila. — s — V zadnji skupščini se je sklenilo, da napravi tukajšnja čitavnica letos poleti sopet veliko besedo. Ta sklep, mislim, ne bode samo našim zunanjim članom po godu, ampak prepričan sem, da ga z veseljem pozdravijo vsi rodoljubi v mestu in okolici, kterim je mar za napredek naš in jih je volja poleg trudnega dela v letu vsaj enkrat se udeležiti tudi naprav, kjer se vživajo duševni vžitki. Zares ker nimamo gledišč in koncertov, kako si vse to nadomestujemo inači? Ali bomo roke križema držali ter hladnokrvno gledali, kako našinci pohajajo k tuji modrici, če se jim domača ničesa ne ponuja? Bila bi pač prenapeta pohlevnost in strašljivost, ako bi vsled onih, smemo reči, nepričakovanih in sjajnih učinkov, kakoršni so bili lani in predlani, ne porabili svojega upljiva v razširjenje narodne omike in zavesti. Zdrava in poštena misel je, da se duševni proizvodi in izdelki v pevstvu in besedništvu vsako leto narodu stavijo na izgled in na vžitek in ob enem je tudi koristno za proizvoznika in za ljudstvo. Pesem in beseda blaži ljudstvo in oblaženo ljudstvo sopet proizvoznika navdušuje k novim izdelkom. To je pot napredka; kdor pa ne napreduje, ta zaostaja, kedar drugi naprej hitijo. Te misli so morda čitavnico navdajale, da letos sopet svoje moči napne in združena z močmi svoje okolice pripravlja za mesto in okolico veliko narodno besedo. Bog daj srečo!

V Celji 22. aprila. = Bile so tukaj 18. in 19. dne t. m. nove volitve za mestni odbor, in sicer, kakor sem zadnjič pisal, še na podlagi ces. patenta 17. marca 1849. Izmed 322 volivcev (med temi v 1. raz-